

Jarduerak

**4. Unitatea:
Balio afrikarrak**

1. Jarduera:

Izenburua: Kontatu ipuin bat

Kategoria: EREIN, JOLASTU

Aurkezpena:

Jarduera honen bidez, Afrikako gizarteetan komunitarioak duen balioa erakutsi nahi da, herri-ipuinak irakurriz. Afrikako hainbat eskualde eta kulturatako hiru ipuin proposatzen dira.

Helburu didaktikoak:

1. Mendebaldeko kulturaren ezezagunak diren Afrikako berezko balioak ezagutu.
2. Memoria Afrikan.
3. Hitzaren garrantzia.
4. Ipuinaren eginkizuna eta ipuin-kontalariaren lanbidea.
5. Komunitatearen balioa Afrikako gizarteetan.

Oinarrizko gaitasun transbertsalak:

1. Hitzeko zein hitzik gabeko komunikaziorako eta komunikazio digitalerako gaitasuna.
2. Ikasten eta pentsatzen ikasteko gaitasuna.
3. Elkarbizitzarako gaitasuna.
4. Izaten ikasteko gaitasuna.

Oinarrizko Ikasgai eta Gaitasun diziplinarrak:

1. Geografia eta Historia (Gaitasun sozial eta zibikoa).
2. Balio etikoak (Gaitasun sozial eta zibikoa).

Jarduerarekin transmititu nahi diren funtsezko mezuak:

- Herri-ipuinak berebiziko garrantzia du Afrikako gazteen hezkuntzan. Narratzailearen eta bere publikoaren arteko konplizitate- eta lan-kidetza-harremana ezartzen duen arte bizia da. Hizkuntza irakasteko eta ikasteko bitartekoa da.
- Pertsonaren dimentsio komunitarioaren garrantzia. Pertsonak izaki bata bestetik desberdinak dira, elkar ezagutzeko gai direnak elkartzearen eta beste pertsona batzuekin bizitzearen bidez.

Ikasgelan kontuan hartu beharreko funtsezko alderdiak - “abisua”:

- Ikasgelan arrazializatutako ikasleak baldin baditugu, haien erreakzioei arreta eman.
- Ikasleek izan ditzaketan diskurtso arrazistei arreta eman.

Garapena:

1. **aukera:** ikasleek ipuin afrikar bat aukeratuko dute (iradokitzen diren hiruretatik), eta ikasle batzuek haren zatiak irakurri eta eszenifikatuko dituzte ikasgelan. Entzumenezko eta

jakin-minezko giroa sortzen saiatuko gara, hartan narratzaileak arretagune nagusi direla, horretarako haien inguruan leku berezia sortuta.

2. aukera: ikastetxea bisitatuko duen eta ipuin-kontalaritzako saio bat antola dezakeen Afrikako elkarteren batekin harremanetan jarriko da irakasle-taldea. Ondoren, ipuinak iradoki digunari buruzko elkarrizketarako espazio bat irekiko da gelan.

Aurreikusitako iraupena:

- Ordubete.

Laguntzarako materialak:

Boni Ofogoren ipuinak. Espainian bizi den Kamerungo ahozko kontalaria. Esperientzia zabala du ikastetxe, liburutegi, ipuin-jaialdi, enpresa eta irabazi-asmorik gabeko erakundeetan; gaurkotasunik galdu ez duten antzi-

nako istorioekin gozarazi izan du leku horietan.

- <https://youtu.be/oBA6cIRtt2M> Dortoka
- <https://youtu.be/EMPWCkN6bA0> Ahoaren, besoaren eta ilargiaren ipuina
- <https://youtu.be/B8u5q0-WOFY> “Zanga” ehiztari handiena
- <https://youtu.be/BKPgJ6OISlo> Game-luen zaintzailea
- <https://youtu.be/sKljoWLOA4I> Gauzen ordena

Jarduera ixteko:

Ariketan gertatutakoari buruzko go-goeta kolektiborako espazio bat irekiko da. Hona hemen hausnarketa eta eztabaida sortzen lagundu dezaketen zenbait galdera:

- Zer egin zaizue deigarrien?
- Zer ikasi dugu?
- Zertaz ohartu gara?
- Nola sentitu gara?

2. Jarduera:

Izenburua: “Kondairak dio...”
ipuin-kontaketa kolektiboa

Kategoria: EREIN, JOLASTU

Aurkezpena:

Unitate honetan Afrikako ahozko kulturara hurbildu gara, Afrikako hainbat eskualde eta kulturatako ipuinen bidez. Jarduera honetan, ikasleak ipuin-kontalari bihurtzen dira egun batez. Zerbait iradokizun egiten dira, ipuina egiten denetik azken eszenaratzeraino lana errazteko.

Helburu didaktikoak:

1. Hitzaren garrantzia.
2. Ipuinaren eta istorio-kontalarien eginkizuna.
3. Komunitarioaren balioa Afrikako gizarteetan.
4. Irakurketa partekatua eta adierazkorra, ipuin eta kontakizun laburrak, kultura desberdinetako mitoak eta elezaharrak entzun, eta literatura-kontakizunaren oinarritzko elementuak eta haien funtzioa ezagutu.
5. Gorputz adierazpena eta komunikazioa. Mezuak transmititu eta emozioak adierazi, taldeka nahiz banaka, dramatizazio- edo dantza-baliabideen bidez (itzal-antzerkia, txotxongiloak, ipuinak, istorioak, txotxongilo biziak,

mimoa, bikoizketa-tailerrak, dantzak eta abar), eta beste irudikapen-jarduera aurreratuago batzuk.

Oinarritzko gaitasun transbertsalak:

1. Hitzezko zein hitzik gabeko komunikaziorako eta komunikazio digitalerako gaitasuna.
2. Ikasten eta pentsatzen ikasteko gaitasuna.
3. Elkarbizitzarako gaitasuna.
4. Ekimenerako eta espiritu ekintzailerako gaitasuna.
5. Izaten ikasteko gaitasuna.

Oinarritzko Ikasgai eta Gaitasun diziplinarrak:

1. **Euskara eta euskal literatura eta gaztelania eta espainiar literatura** (Gaitasuna komunikazio linguistiko eta literarioan).
2. **Hezkuntza Fisikoa** (Mugimendu-gaitasuna).
3. **Hezkuntza plastikoa, bisuala eta ikus-entzunezkoa** (Gaitasun artistikoa).

Jarduerarekin transmititu nahi diren funtsezko mezuak:

- Afrikako gizarteetan, ipuinak hainbat alderdi garrantzitsu biltzen ditu: funtzio ludikoa, funtzio pedagogikoa eta funtzio linguistikoa.
- Hitzaren bidez, Afrikan, kultura, mundua ulertzeko eta harremanak izateko modua transmititzen da.
- Ipuinek alderdi askori heltzeko

tresna gisa duten ahalmena ezagutu: emozioak, balioak, bizitzara eraman daitezkeen egoerak eta abar.

Ikasgelan kontuan hartu beharreko funtsezko alderdiak - "abisua":

- Ikasgelan arrazializatutako ikasleak baldin baditugu, haien erreakzioei arreta eman.

Garapena:

1. ZEREGINA: Hasteko, irakasleek jardueraren helburuak, garapena eta egin beharreko lanak aurkeztuko dizkiete ikasleei. Ondoren, lauzpabost ikasleko taldeak osatuko dira. Taldeak irakasleek egokitzat jotzen dituzten irizpideen arabera osatu ahal izango dira, eta ikasleei horien osaketa erabakitzen uztea ere badago.

2. ZEREGINA: Taldeak osatu ondoren, talde bakoitzak bere ipuina sortuko du. Hona hemen ikasleentzako zenbait argibide:

Ipuinaren sorrera:

1. Aukeratu gaia eta estiloa. Balioak sustatzen dituen ipuina izan daiteke, edo ikasgai bat duena.
2. Pertsonaiak sortu behar dituzue (hobe asko ez badira).
3. Gogoratu ipuin guztiek izan behar dutela:
 - Gutxi garatutako intriga.
 - Klimaxa: istorioko konplexuena eta biziena dagoen puntua.
 - Amaiera.
4. Zuen publikoarengan pentsatu behar duzue: ez

da gauza bera haurrentzako ipuina, helduentzako ipuina, ikaskideentzako ipuina eta abar. Denon artean erabaki zein izango den zuen publikoa eta non kontaktuko duzuen zuen ipuina.

5. Ipuinaren eskema egin, argi utziz planteamendua, korapiloa eta amaiera. Laburbildu, hiru edo lau lerrotan, atal horietako bakoitzaren edukia.
6. Batzuetan, garrantzi berezia du pertsonaia batek, objektu batek, paisaia batek, egoera batek... Hori deskribatzeko gelditu egin beharko duzue kontaktaren erritmoa. Deskribapen on baten ondorioz, istorio normal bat istorio zirraragarri bihurtu daiteke.
7. Ezinbestekoa da elkarrizketak sartzea. Elkarrizketak izango diren ipuin-zatien zerrenda egin behar duzue.
8. Kontuan hartu beharko duzuen beste elementu bat izango da zuen kontakizunaren denbora.
 - Zer garaitan gertatzen da ipuina? Onena hori kontakizunaren hasieran esatea da.
 - Zenbat denbora igarotzen da gutxi gorabehera ipuinean: egun bat, asteak, hilabeteak, urteak?
9. Aukeratu erakargarriak diren hasiera bat eta bukaera bat. Zuek inspiratzeko, Afrikako ipuinen hastapenak eta amaierak iker ditzakezue.
10. Ipuina, pertsonaiak, agertokia eta abar sortu ondoren, paperak banatuko dituzue zeuen artean.
11. Ondoren, entseguak hasiko dira. Norbaitek grabatzen lagundu diezazueke, aldatu edo hobetu beharreko gauzak egiazta

ditzazuen.

12. Azkenean ikasgelatik kanpo ematea erabaki baduzue, ideia ona izan daiteke emanaldiaren datu guztiak biltzen dituen kartela egitea, zabaltzeko.

3. ZEREGINA:

1. Beharrezko iruditzen bazaizue, zuen jantzi eta eszenografia propioak landu ditzakezue.
2. Ipuina emateko aholku batzuk:
 - Zaindu bolumena, ondo entzuteko.
 - Ez kokatu hurbilegi edo urrunegi, keinuak eta intonazio-aldaketak ondo antzemateko.
 - Puntuazioaren eta intonazioaren araberrako eten egokiak egin, harri-dura- eta galdera-markei arreta eman.

Aurreikusitako iraupena:

- **1. zeregina:** 30 minutu.
- **2. zeregina:** ordubete (saio 1).
- **3. zeregina:** 2 ordu (2 saio). Beharrezkoa izanez gero, taldeek eskola-orduetatik kanpo lan egin dezakete eta 3. zeregina entregatzeko astebete eman dakieke.
- **4. zeregina:** saio 1 edo 2.

OHARRA: Ezarritako denbora gutxi gorabeherakoa da. Lanean ari diren

ikasleen ikaste-erritmoen, malgutasun instituzionalaren, irakaskuntza-denboren eta abarren arabera egokitzea gomendatzen da.

Laguntzarako materialak:

- Ipuin afrikar tradizionala. Ustiatu gabeko meatze hori! https://www.um.es/tonosdigital/znum26/secciones/estudios-15-koffi_cuento.htm
- Afrika. Ipuinak eta kondairak Boniofogoren eskutik. <http://boniofogo.com/>
- Hemengo eta hango mitoak: Bigarren Hezkuntzan eta Batxilergoan irakurketa kritikoa sustatzeko material didaktikoa. <https://sites.google.com/view/mitosdeaquiydealla/p%C3%Algina-principal>
- Ahozko tradizio afrikarra: ipuin afrikarrak. <https://sites.google.com/view/mitosdeaquiydealla/cuentos-africanos>

Jarduera ixteko:

Ariketan gertatutakoari buruzko gogoeta kolektiborako espazio bat irekiko da. Hona hemen hausnarketa eta eztabaida sortzen lagundu dezaketen zenbait galdera:

- Zer egin zaizue deigarrien?
- Zer ikasi dugu?
- Zertaz ohartu gara?
- Nola sentitu gara?

3. Jarduera:

Izenburua: Timbukto altxorak

Kategoria: ZABALDU
BEGIRADA

Aurkezpena:

Ikus-entzunezko jarduera honen bidez, ikasleek Timbukto Liburutegiaren berri izango dute; 12.000 ale baino gehiago ditu, horietako batzuk XV. mendekoak. Jarduera honen bidez garatuko den gaitasun nagusia “ikasten eta pentsatzen ikastea” da (pentsamendu analitikoa eta kritikoa garatzea)

Helburu didaktikoak:

1. Afrikako hainbat kulturatako ondare idatzi aberatsaren berri izan.
2. Timbukto (Mali) Andalusi Liburutegiaren historia ezagutu.

Oinarrizko gaitasun transbertsalak:

1. Hitzezko zein hitzik gabeko komunikaziorako eta komunikazio digitalerako gaitasuna.
2. Ikasten eta pentsatzen ikasteko gaitasuna.
3. Elkarbizitzarako gaitasuna.
4. Izaten ikasteko gaitasuna.

Oinarrizko Ikasgai eta Gaitasun diziplinarrak:

1. Geografia eta Historia (Gaitasun sozial eta zibikoa).

Jarduerarekin transmititu nahi diren funtsezko mezuak:

- Afrikan ahozko tradizioa oso garrantzitsua den arren, jakin behar da, haren ondoan, Afrikako ondare idatzi zabal bat dagoela, liburutegi garrantzitsuak dituen antzinako idazki baliotsuak gordetzen dituzten Afrikako hainbat eskualdetan. Beste batzuk galdu, erre edo espoliatu egin ziren eta Europako liburutegietara iritsi ziren.

Ikasgelan kontuan hartu beharreko funtsezko alderdiak - “abisua”:

- Ikasgelan arrazializatutako ikasleak baldin baditugu, haien erreakzioei arreta eman.

Garapena:

Bideoa ikasgelan jarriko da ikusgai, eta ikasleek, gero, bideoan deskribatutakoari buruz eztabaidatuko dute.

Aurreikusitako iraupena:

- Ordubete.

Laguntzarako materialak:

- Bideoa: <https://www.youtube.com/watch?v=9lbynriPn4o>

Jarduera ixteko:

Ariketan gertatutakoari buruzko go-goeta kolektiborako espazio bat ireki-ko da. Hona hemen hausnarketa eta eztabaida sortzen lagundu dezaketen zenbait galdera:

- Zer egin zaizue deigarrien?
- Zer ikasi dugu?
- Zertaz ohartu gara?
- Nola sentitu gara?

